

دقت نویسنده در مباحثی که شاید عادی تلقی بشود در نگاه کسانی که سیره می‌خوانند. مثلاً مواجهه می‌شویم با هجرت یاران پیامبر و اصحاب پیامبر به حبشه و تلاش نویسنده برای تعیین مکان دقیق حبشه.

یاسر قزوینی: آقای دکتر به منابع استفاده شده در این کتاب هم اشاره‌ای داشته باشید.

عباس بصیری: برخی مطالبی که راجع به تاریخ ایران آورده، ایران باستان یا تاریخ بیزانس، بسیاری مبتنی بر منابع نبوده، به ما هم نمی‌گوید که از چه منابعی این‌ها را اخذ کرده است، ولی راجع به بحث جایابی حبشه مذکور در سیره‌ها به منابع خوبی اشاره کرده است. در بخش منابع انگلیسی زبان به مراجع خوبی اشاره شده است ولی در خیلی جاها قائل به استناد نبوده و این هم می‌تواند نقطه ضعف نویسنده باشد.

یاسر قزوینی: در پایان از دو بزرگوار تشکر می‌کنم. جلسه بسیار خوبی بود. جناب آقای هجری بیشتر و جوه سیاست پژوهی کار را مدنظر داشتند و بیشتر نگاه انتقادی به کتاب داشتند و جناب آقای دکتر بصیری و جوه تاریخی را بیشتر مدنظر داشتند و در نهایت بیشتر در دفاع از کتاب سخن گفتند. به عنوان نکته پایانی عرض کنم که نام کتاب، نخستین بهار یا الربیع الاول، یادآور اتفاقاتی است که در سال ۲۰۱۱ در جهان عرب رخ داد که از آن تحت عنوان بهار عربی یاد شد. به نظر می‌رسد که جناب آقای خنفر دل در گرو آن رخ دادها دارد. به عنوان شخصی که در آن رخ دادها مؤثر بود، به گونه‌ای می‌خواهد نخستین بهار را با بهار عربی گره بزند.

برخی مطالبی که خنفر راجع به تاریخ ایران و تاریخ بیزانس در کتاب خود آورده است چندان مبتنی بر منابع نبوده است. ولی راجع به بحث جایابی حبشه مذکور در سیره‌ها به منابع خوبی اشاره کرده است.

راجع به بحثتان دارید در خدمت شما هستیم.

عباس بصیری: از شما تشکر می‌کنم که زمینه مطالعه این کتاب را فراهم کردید و در آخر هم اگر اجازه بدهید همچنان می‌خواهم از محتویات این کتاب و بحث‌های جدیدی که در سیره‌نگاری جایش خالی بود دفاع کنم. می‌خواهم در پایان به برخی مصادیق اشاره کنم، از جمله مفهوم ایلاف مدینه را پیامبر در برابر ایلاف مکه مطرح می‌کند، یک نشانه مثبتی است برای این کتاب. یا

که کتاب ایشان به عنوان یک شخص مشهور می‌تواند این گونه دیده بشود. این مسئله لزوماً به محتوای کتاب بر نمی‌گردد. ما خیلی مواقع می‌بینیم جهان غیر علم بر علم تأثیری می‌گذارد. تأثیرات قدرت بر جهان علم رانمی‌توان نادیده گرفت.

یاسر قزوینی: تشکر می‌کنم از آقای هجری که نکات پایانی خودشان را فرمودند. جناب دکتر بصیری، در آخر اگر جمع بندی